

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

O'quv ishlari bo'yicha prorektori.

R.G. Jumayev

02.05.2023 yil

dekani

02.05.2023 yil

5121000 - "Tarix. Buxoro tarixi" yo'nalishi
yo'nalishi bitiruvchilari uchun ixtisoslik fanlaridan
Yakuniy davlat attestatsiyasi imtihon

DASTURI

Ixtisoslik fanlari:

- 3.05. - Buxoro me'moriy obidalari tarixi
- 3.03. - Sharq allomalari ilmiy merosi
- 3.02. - Buxoro etnografiyasi
- 3.01. - Buxoro o'lkashunosligi

BUXORO-2023

ANNOTATSIVYA

Mazkur Dasturda Davlat ta'lim standartlarining ta'lim sohalari bo'yicha ishlab chiqilishi o'quv fanlarini variativ tanlash asosida o'quv-metodik majmualar (dastur, o'quv rejas, darsliklar)ni yaratish uchun keng imkoniyatlar ochib berishi, shuningdek, o'quv fanlararo bog'lanish va bilimlarini muvofiqlashtirish tamoyili asosida o'quv fanlarining ichki bog'liqligi va fanlararo aloqasini ta'minlashni ko'rsatilgan.

Hozirda o'qituvchilarning yuqori kasbiy tayyorgarlikka, pedagogik mahoratiga, yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlarga, ma'kura borasida chuqur bilimga ega bo'lishi, ta'lim-tarbiya ishlarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol usullardan samarali foydalanishi davr talabi hisoblanadi.

Mazkur Dasturda ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish jiddiy vazifa bo'lib turishi, buning uchun har bir o'qituvchi o'z fanini o'qitishning eng samarali zamonaviy pedagogik texnologiyalarni puxta bilishi va bu sohadagi yangiliklarni uzluksiz o'rganib borish orqali o'z kasbiy mahoratini muntazam oshirib borishi haqida ta'kidlangan.

Tuzuvchilar:

Temirov F.U. "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasini mudiri, tarix fanlari bo'yicha

falsafa doktori, dotsent

Qurbonova M.B. "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasini dotsenti, t.f.n.

Bobojonova F.H. "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasini dotsenti, t.f.n.

Bolayev A.H. "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasini mudiri, tarix fanlari bo'yicha

falsafa doktori, dotsent

Rajabov O.I. "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasini o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Shukrullayev Y.A. Buxoro muhokama texnologiyasi instituti "Ji'imoiy fanlar" kafedrasini dotsenti,

tarix fanlari nomzodi

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi Tarix va madaniy meros fakul'teti "Buxoro tarixi" kafedrasining 2023-yil 01-dagi I-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va ma'qullangan.

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi Tarix va madaniy meros fakul'teti uslubiy kengashining 2023-yil 31.01-dagi 8-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqla qaytasiya etilgan.

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi Buxoro davlat universiteti Uslubiy Kengashining 2023-yil 31.01-dagi 8-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlangan.

1. Kirish

Buxoro tarixi yo'naltirish bo'yicha bakalavrlar tayyorlovchi oliy ta'limning o'quv reja va fan dasturi asosida amalga oshiriladi. Fan dasturlarining nazariy va amaliy mashg'ulotlarni to'liq o'zlashtirgan, yakuniy davlat attestatsiyasidan muvaffaqiyatli o'tgan shaxsga «bakalavr» malaka (darajasi) hamda oliy ma'lumot to'g'risidagi davlat namunasidagi rasmiy hujjatlar) beriladi. Bakalavr yakuniy davlat attestatsiyasi doritasida o'quv rejasidagi "3-kritsionlik fanlar" idan yozma ish topshirishi nazarda tutilgan.

1.1. O'quv fanining maqsad va vazifasi

"Buxoro me'moriy obidalari tarixi" fanini o'qitishdan maqsad - tarixning davlat va jamiyat taraqqiyoti hosilasi ekanligi, jamiyat rivojlanishida davlatchilikning muhim voqetlik hisoblanishi, tarixning keyingi taraqqiyot bosqichida fan, texnika, madaniyat, axborotlar tizimini o'zlashtira borishi, ulardagi jamiyatga bog'liq bo'lgan hodisalarni ko'rsatib berish, jumladan, mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilgan jimoniy-iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy islohotlarni tahlil etish. Mamlakatimizda tarixni o'rganish, o'timish haqqida bilan qutullanish, tarixiy xotiraga ega bo'lish siyosatining ustivorligi tushunchalarini talabalariga yetkazish.

"Buxoro me'moriy obidalari tarixi" fanining vazifasi - bundagi Buxoro me'morchilik inshootlarining jimoniy hayotidagi o'zini masalalarini tahlil etish.

- Buxoro me'moriy obidalarining shahar jahoniy shuhratini oshirishdagi ahamiyatini tadqiq etish.

- Shahar tarixiy yodgorliklarining o'timishi va bugungi holatini qiyosiy jihatdan ilmiy tadqiq etish.

- Buxoro me'moriy obidalari arxitekturasini tahlil etish

"Sharq allomalari ilmiy merosini o'rganish" fanini o'qitishdan maqsad - Fanini o'qitishdan maqsad talabalar o'zini Osiyo zaminidan yetishib chiqqan allomalarning merosi xaqida ob'ektiv taassurot o'yg'otish. Ushbu qomusiy allomalarning tabiiy va jimoniy fanlariga qo'shgan hissasini atroflicha tahlil qilish. Ularning dunyo ilmidagi o'zini anglash. Shuningdek, "O'ra Osiyo allomalarning ilmiy merosi" fani haqidagi bilimlarni qator topshirish mavjud ilmiy adbyotlar va zamonaviy nazariyalar hamda olib borilayotgan tadqiqot ishlarni o'rganish, fan bo'yicha to'plangan ilg'or tajribalar, kadrlar buyurmachilarining fikr, talab va takliflari kabi masalalarni o'z ichiga qamrab oladi.

"Sharq allomalari ilmiy merosini o'rganish" fanining vazifasi - O'ra Osiyoda fanining shakllanishi va taraqqiyoti, fandagi asosiy yo'naltirishlar tarixini bilish.

- Talaba O'ra Osiyoda dunyo bilimlar bilan dunyoviy bilimlarning o'zaro aloqadorligini o'rganish.

- O'ra Osiyodagi ilmiy markazlar haqida tashvurini shakllantirish.

- Talabalarga tarixiy ma'lumotlarni xolis, tarixiylik asoslari asosida tahlil qilishi va mustaqil tadqiq qilish ko'nikmalariga ega bo'lishni ta'minlash.

"Buxoro etnografiyasi" fanini o'qitishdan maqsad - Buxoro etnografiyasi fani O'zbekiston tarixining aqralmas qismini ekanligi, tarix fanlari sohasida ushbu faning muhim voqealar bilan bog'liqligiga oid ko'nikmalar hosil qilishdan iborat.

Talabalar o'quv fani bo'yicha egallangan bilimlarini ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik faoliyatda qo'llashi, Buxoro etnografiyasi fanining dolzarb masalalari bo'yicha tadqiqot ishlarni olib borish ko'nikmalariga ega bo'lish ham faning maqsadidir.

“BUXORO ME’MORIY OBIDALARI TARIXI” FANI DASTURLINING ASOSIY NAZARIY QISMI

Kirish. Buxoro me’moriy obidalarini o’rganishning maqsadi va vazifalari.

Buxoro me’moriy obidalarini o’rganishning predmeti, boshqa fanlar bilan o’zaro aloqasi. Buxoro me’moriy obidalarini tarixi fanining maqsadi. Buxoro me’moriy obidalarini tarixi fanining vazifalari. Fanning o’rganilish tarixi. Buxoro me’moriy obidalarini o’rganish usullari. Buxoro me’moriy obidalarini haqidagi manbalar.

Buxoro me’moriy obidalarining o’rganilishi

Buxoro me’moriy obidalarini o’rganishning dastlabki bosqichi. Ark qal’asi (M.S. Andreev, O.D. Chexovitch), Mag’oki Atoron masjidi (V.A. Shishkin), Somoniylar maqbarasi (Muso Saidjonov, Zasiplin, Bulatov) Minorai Kalon (Yurenov, P.Zoxidov), Varaxsha (V.A. Shishkin va Shishkina), Xalifa Xudoydot majmua (Anke Fon Kyugel), Sayfiddin Boxarziy maqbarasi va Bayonqulixon maqbarasi (N.B. Nemsova), Bahouddin Naqshband tarixiy-me’moriy majmua (P.Zoxidov, L.Nekrasova, B. Bobojonov)ning o’rganilishi.

Buxoroning suv ta’minoti va gidroteknik inshootlari

Quyri Zarafshonning sug’orilishi, ilk arqlarning paydo bo’lishi. “Shahr rud” - shahar arig’i, Ruqi zar - oltin arig’, Hovuzlar-obi hayoti manbai. Shaariston hovuzlari. SHahar tashqarisidagi hovuzlar. Sarobalar - suv jamlash inshooti. Shuxov suv minorasi. Buxoro hammomlari. Buxoroda suv ta’minoti tarixi muzevi.

Buxoro vohasidagi qadimiy qal’a qo’rg’onlar tarixi

Poykent - savdogarlar, bahorlar va yaldiraq matolari shahri. Rajfandan vohasi. Varaxsha. Romush tepa. Yardonze. Qo’rg’ontepa. Talamunda parrov tepaligi.

Buxoroning mudofaa inshootlari

Kampir devor - Buxoro vohasining itoha devori. Buxoro shahrining devori. Buxoro dastlabki etti darvozasi. Buxoroning II darvozasi. SHinaki minoralar. Burjlar.

Buxoro Arki

Ark qal’asining bunyod bo’lish tarixi. Buxoro arkining qurilishi haqida Abulgosim Firdavsiyning “Shohnoma” va Muhammad Narsxayyning “Buxoro tarixi” asarlarida keltirilgan ma’lumotlar. Ark qarorgohining turli davrlarda o’zgarib borishi. Arki oltiy - Buxoro amirlarining qishgi qarorgohi. Ark qal’asidagi Subxonqulixon masjidi, Marosimxona, salomxona va saisona (oxsona) hovlilari. Qushbegi hovlisi.

Buxoroning ilk masjidilari

Buxoroda ilk masjidlar qurilishi. Yirik masjidlar, juma masjidlar va guzar (mahalla) masjidilari. Masjidlarning ijtimoiy hayotidagi o’rni. Masjidi Kalon, Namozgoh masjidi. Volidai Abdulazizxon masjidi. Buxoroning erosi masjidilari. Mag’oki Atoron va Mag’oki Ko’rpa. Bolo hovuz masjidi. Masjidi baland. Xo’ja Zayniddin masjid xonagosi.

Buxoro madrasalari va me’morchiligi

Buxorodagi dastlabki madrasalar. Farjag madrasasi. Madrasalarning klassifikatsiyalashuvi. Mir Arab madrasasi. Ko’kaldosh madrasasi. Nodir devonbegi madrasasi. Ulug’bek qurdirgan madrasalar. Abdulazizxon madrasasi. CHhor minor madrasasi. Amir Olimxon madrasasi. Ayollar qurdirgan madrasalar. Buxoroda hozirgi kunda saqlanmagan madrasalar.

Buxoroning savdo inshootlari

Buxoro - “madinat at-tujjor” - “savdogarlar shahri”. Savdo chorrahalari. Toqi Sarrafon. Toqi Telpakfurxon. Toqi Zarrafon. Usti yopiq bozorlar. Abdullaxon timi. Buxoroning qadimiy bozorlari. Buxoro karvonsaroylari. Jo’rabek karvonsaroyi. Hindu karvonsaroyi. Kulila karvonsaroyi. Rashid karvonsaroyi.

Buxoro minoralari va ularning me’morchiligi

Minoralarning qurilish maqsadlari va vazifalari. Minorai Kalon. Vohkent minorasi. Soktare minorasi. Qasri Orifon minorasi. Gavkushoh minorasi. Hazrati Imom minorasi. Bolo hovuz minorasi.

Foydalanilgan asosiy darsliklar va o’quv qo’llanmalar ro’yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliymob xalqimiz bilan birga quramiz. T. “O’zbekiston”. 2017.
2. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz Kelajak yo’q. - Toshkent: Sharq, 1999.
3. Karimov I.A. Buxoro shahrining 2500 yilligiga bag’ishlangan tantanali marosimdagi ta’birlik so’zi. //Xavfisizlik va barqaror taraqqiyot yo’lida. 6 L. “O’zbekiston”. 1998.
4. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat - yengilmas kuch. T. “Ma’naviyat”. 2008.
5. Islom Karimovning O’rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining tarixiy merosi, ularning zamonaviy sivilizatsiya rivojida roli va ahamiyati” mavzusidagi xalqaro konferensiyaning ochilish marosimidagi nutqi. // Xalq so’zi. 2014 yil 16 may.
6. Abul Abbas Tohib. Matlab ur-olihim. T. “Mavqarunnahr”. 2016.
7. Amir Sayyid Olimxon. Buxoro xalqining hasrati tarixi. T., “Fan”. 1991.
8. Andreev M.S., Chexovitch O.D. Ark (Kremli) Buxari v korse XIX - nachale XX v. Dushanbe. 1972.
9. Bahouddin Naqshband majmua. Buxoro. 2008.
10. Buxoro sharq dardonasi. T., “Sharq”. 1997.
11. Bobojonova F. Buxoro amirligida ta’lim tizimi (XIX asr oxiri - XX asr boshlarida). Tarix fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya avtorreferati. T. 2011.
12. Bobojonov Sh. Sharif shahar yodgorliklari (Buxoro tarixiy obidalarga sayohat). Buxoro. “Buxoro”. 2017.
13. Vamberi A. Buxoro yoxud Movarounnahr tarixi. T., G’arif G’ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti. 1990.
14. Yo’ldoshev N. Bahouddin Naqshband Buxoro 1992.
15. Yo’ldoshev N. IX-XIV asrlarda avliyo darajasiga ko’tarilgan buxorolik mashxuk va avliyolar. Buxoro. 1992.
16. Yo’ldoshev N. Buxorodagi ayrim avliyolar tarixi. Buxoro 1993.
17. Yo’ldoshev N. Bahouddin Naqshband Buxoro 1993.
18. Yo’ldoshev N. Hojatbaror imom Ha’is Kabir Buxoriy. Buxoro 1984.
19. Yo’ldoshev N. Buxoro avliyolari tarixi. Buxoro 1997.
20. Yo’ldoshev N. Qo’lma tarix guvohi. Buxoro 2000.
21. Yo’ldoshev N. Buxoro shahrining ta’rihi, nomlari va darvozalar tarixidan. Buxoro 2000.
22. Yo’ldoshev N. Buxoro shahri va uning atrofidagi ziyoratgohlar tarixi. Buxoro 2001.
23. Yo’ldoshev N. Bahouddin Naqshband hayoti va faoliyati. Buxoro 2003.
24. Jum’ayev Q. Sitorai Mohi Xossa. Buxoro 2010.
25. Jo’raev M., Saidova R. Buxoro afsonalari. T., A Qadriy nomidagi xalq merosi nashriyoti. 2002.
26. Jo’raev H. Benzir san’at mutolasi. T., “Navro’z”. 2014.
27. Insoniyatning ilmiy va madaniy merosi uchunchi ming yillikka, xalqaro simpozium tezislari, T.: 1997.
28. Kryukov K.S. Qo’sh madrasa. T. “O’zbekiston”. 1964.
29. “Ko’hana va boqiy Buxoro tarixi hamda madaniy merosi - ko’nil inson tarbiyasida muhim manba” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. Buxoro 2012.
30. Lukinskaya N.M. Xo’ja Zayniddin xonagohi. T., “O’zbekiston”. 1976.

31. Mirzo Salimбек. Kashi ko'li Salimiy lavortsi muhoqadimi va muhoqxatini. (G'ora-tojik tilidan o'zbekchaga dolatcent Narzullo Yo'ldorov o' g'urpan) Buxoro 2003.
32. Muzeiy ilorini vodanahiyenya Buxari Buxara 2016.
33. Muhammadjonov A. Zarafshon vodihsining suv xo'jaligi tarixidan T., "Qizil O'zbekiston", "Pravda Vostoka" va "O'zbekiston Surx" bitilshagan nashriyoti 1959.
34. Muhammadjonov A Qadimgi Buxoro T., Fan. 1991.
35. Mubamjedov X Qadimgi mudolaa devotlari T., O'zbekiston SSR Fanlar Akademiyasi nashriyoti 1993.
36. Mubammadjonov A. Buxoro shahri - 2500 yoshda // Buxoro: tarix sahlalari, maqolalar to'plami Buxoro 1999. -B 18.
37. Muhammadjonov A. Gorodu Buxare — 2500 let T., "Fan", 1999.
38. Narshayy Abu Bakr Muhammad. Buxoro tarixi. T. 1966.
39. Naimov N. Buxoroyi Shar'y. Holy Bukhoro (tarixiy ochetklar) Buxoro. 1997.
40. Naimov N. Buxoroi Sharf Buxoro. 2005.
41. Nemseva N.B. Xanaka Shayx Sayfiddin Boxarzi v Buxare. Buxoro. 2003.
42. Pugachenkova G.A. Vidyushcheya pamyatniki arxitekturi Uzbekistana. T., 1958.
43. Pugachenkova G.A. Samarqand. Buxara (Po drevnim pamyatnikam). Izd. Voroe. M. 1968.
44. Pugachenkova G.A Buxoro tin va toqlar Buxara. Torgoviy kupola. T., "O'zbekiston", 1969.
45. Rempel. Dal'yokoe i blizkoe. Stranitsi jizni, bita, stroitel'nogo dela, remesia i iskusstva Staroy Buxari. Buxarskie zapisi. T.: lit. i iskusstva imeni Gafura Gul'yama. 1981.
46. Feruza Bobojonova Buxoro amirigida ta'lim tizimi. Toshkent. Adib. 2014
47. Sayyid Mansur Olimiy. Buxoro – Turkiston beshigi.
48. Sadridin Salim Buxoriy. To'raev H. Chor Bakr yoki Jo'ybor avliyolari. Buxoro. 2001.
49. Sadridin Salim Buxoriy. Buxoroning tabarruk ziyoratgohlari. (tarixiy-ma'rifiy risola). To'ldirilgan, qayta ishlangan ikkinchi nashr. T., "Navro'z". 2015.
50. Suxarova O.A. Kvaralnaya obitina pozdnefeodl'nogo goroda Buxari. M. "Nauka". 1976.
51. Turdiev M. Buxoro bo'ylab sayr. Buxoro. 2012
52. Shishkin. Varaxsha. M., 1963.
53. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. T. Davlat ilmiy nashriyoti. T., "A.", "B.", "V.", "G.", "Z.", "K.", "L.", "M.", "N.", "S.", "T.", "SH", "P.", "U.", "CH" tomlari.
54. O'zbekiston obidalaridagi dardona bitiklar. T., 2011.
55. Qadimiy Buxoroning muzeylari. Buxoro. 2015.
56. Hofiz. Tanish Buxoriy. Abdullanoma ("Sharafnomayi shohiy"). Biriinci kitob. T., "Sharq". 1999.
57. Husenov S., Rajabova I. Chor Bakr. T., "Sharq". 2001.

"SHARQ ALLOMALARI ILMIV MEROSINI O'RGANISH"
FAN DASTURLINING ASOSIV NAZARIY QISMI

Inom Buxoriy hadis ilmining eng nufuzli manbalari deb tan olingan olitia ishonchi hadis muallifi. Dunyoviy ilmlarning rivojlanishi. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hisssasi. Hadis ilmining rivojida olinin davri.

Muso al-Xorazmiy va Bayt al-Hukma. Abu Abdullloh al-Xorazmiyning "Mavotih al-Ulum" asarida ilmiy tasnifi. Ahmad al-Farg'oniyning Marv va Bog'dodidagi ilmiy faoliyati.

Farobiyning buyuk faylasuf bo'lib shakllanishidagi omillar. Al-Termiziyning "Ash-Shamolil an-nabaviya" asari va uning ahamiyati. Ahmad al-Farg'oniyning astranomiya o'id sakkiz asari va

ularning ahamiyati. Qa'foli Shohriy merosining ahamiyati. Moturudiy sun'iy e'luqodi so'ligi uchun olib ketgan kutubhona. 1998-yil O'zbekiston Respublikani Prezidentni farmoni bilan al-Farg'oniyning 1200 yilligini nishonlanishi.

Ahmad al-Marvaziyning Bog'dod ilmiy maktabida tugagan o'g'li. Ahmad al-Marvaziyning "Zig'1 va uning ahamiyati. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fidefshunos olimlora. Qa'foli Shohriy dunyoqarashining shakllanishi. Ahmad al-Marvaziy asarlarining fan tarixida tugagan o'g'li. Hadis ilmining rivojida olinin davri. Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavallud sanasining nishonlanishi. Inom Buxoriy hadis ilmining birligi. Beruniy kasrlarining ahamiyati.

Abu Mu'in an-Nasafiy Kalom ilmiini rivojlantirgan olimlora Inom al-Buxoriyning va uning dunyo madaniyatida tugagan o'g'li. Al-Termiziyning hadisshunos olimlora bo'lib yetishishi. Ahmad al-Marvaziyning Bog'dod ilmiy maktabida tugagan o'g'li. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hisssasi. Al-Termiziyning al-Jome' asari va uning ahamiyati. Abu Abdullloh al-Xorazmiyning "Mavotih al-Ulum" asarida ilmlar tasnifi.

Al-Termiziyning "Ash-Shamolil an-nabaviya" asari va uning ahamiyati. Qa'foli Shohriyning fiqhii bilimlarini o'rganish. Daryoviy ilmlarning rivojlanishi. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fidefshunos ahamiyati. Qa'foli Shohriy dunyo qarashining shakllanishi. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hisssasi.

Qa'foli Shohriy merosining ahamiyati. Moturudiy sun'iy e'luqodi so'ligi uchun olib ketgan kutubhona. Fanda Farobiyshunoslik. Moturudiyning dastlabki bilimlarini o'rganish. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hisssasi. Moturudiyning ustoz va shogirdlari.

Farobiyning buyuk faylasuf bo'lib shakllanishidagi omillar. Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi. Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavallud sanasining nishonlanishi. Hadis ilmining rivojlanishi sabablari. Farobiy ijodidagi Bog'dod va Damashq davri. Farobiyning tabiiy falsafiy qarashlari. Abu Ali ibn Sino asarlarining ahamiyati. Nasafiy ilmiy merosining ahamiyati.

Beruniy Xorazm Ma'imun akademiyasining raisi. Fanda Farobiyshunoslikning rivojlanishi. Abu Mu'in an-Nasafiy Kalom ilmini rivojlantirgan olimlora. Nasafiy Moturudiy ta'limot davromchisi. Al-Termiziyning hadisshunos olimlora bo'lib yetishishi. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hisssasi. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hisssasi.

Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fidefshunos ahamiyati. Abu Mu'in an-Nasafiy ilmiy merosining ahamiyati. Marg'inoniyning 910 yillik tavallud sanasining nishonlanishi. Farobiy ijodidagi Bog'dod va Damashq davri. Abu Mansur al-Moturudiy buyuk kalom imomi. Mahmud az-Zamaxshariy asarlari va ularning ahamiyati. Farobiy hayoti va ilmiy merosi.

Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi. Mustaqillik davrida tavallud yoshi nishonlangan allomalor. Ahmad al-Farg'oniyning astranomiya o'id sakkiz asari va ularning ahamiyati. "Kitob al-Qonun fil-tibb" asari tibbiyotdan yagona qo'llanma. Beruniy va Abu Ali Ibn Sinoing ilmiy hamkorligi. "Javomi al-Kalim" asarining xususiyati (Kafol ash-Shohriy).

Kalom ilmining rivojlanish davrlari. Abu Mu'in an-Nasafiyning ustoz va shogirdlari. Beruniy asarlarining ahamiyati. Burxoniddin Marg'inoniy va uning "al-Hidoya" asari. An-Nasafiyning "Bahar al-Kalom" asari va uning ahamiyati. Xorazmiy Bayt al-Hikmadidagi faoliyati.

Farobiyning tabiiy ilmiy fanlar haqidagi qarashlari. Xorazmiyning algebrak risolasi. Xorazmiyning geografik asari. "Mafoth al-ulum" asari va uning ahamiyati (Abu Abdullloh al-Xorazmiy). Ahmad al-Farg'oniy va "Bayt al-Nikma". Farobiyning tabiiy ilmiy fanlar haqidagi qarashlari.

Fanda Beruniy-shunoslik Abu Bakr al-Kuffol ash-Shoʻshiy islom olamidagi mavqeyi. "Kitob al-Qanun fit-tibb" asari tibbiyotdan yagona qo'llanma

"BUXORO ETNOGRAFIYASI"

FANI DASTURINING ASOSIY NAZARIY QISMI

Kirish. Buxoro etnografiyasi fanining maqsad va vazifalari.

Buxoro etnografiyasi fanining predmeti, boshqa fanlar bilan o'zaro aloqasi. Fanining o'rganilish tarhi. Etnografik manbalar. Etnografik tadqiqot usullari. Etnografik manbalar o'rganilish tarhi.

Buxoro vohasi aholisining shakllanishi va etnik tarixi

Voha aholisining shakllanish tarixi. Ikk avlod-ajdodlar. Voha hududida yashovchi aholining turkiylashuvi jarayonlari. Vohadagi mavjud etnik guruhlarning va ularning joylashuvi. Buxoro vohasi aholisining antropologik va lingvistik xususiyatlari.

Buxoro vohasi aholisining an'anaviy mashg'ulotlari va xo'jalik faoliyati

Buxoro vohasi aholisining tabiiy-geografik joylashuvi va an'anaviy xo'jalik turlari. Voha aholisining ziroatchilik xo'jaligi va an'anaviy agrotexnika. Dehqonchilik tizimi. Qishloq xo'jaligida ekinlarning asosiy turlari; oq ekinlarning asosiy turlari; oq ekinlar, ko'k ekinlar. An'anaviy chorvachilik xo'jaligi. Chorva molarini boqish va parvarish qilish. Xunamandchiligi va uy-ro'zgor kasblari. Qishloq va shaharlarda uy-kasbkorligi va hunarmandchiligi. Xom-ashyo va uni qayta ishlash. Uy kasbkorligi va hunarmandchilikka oid urf-odat va marosimlar

Buxoro vohasi aholisining turar joylari va uy-ro'zgorni jihozlash an'analari

Turar joylarning shakllanishi. Mavsumiy turar joylar. Doimiy turar joylar. Hovli darun, havi berun. Daxliz. Dolon. Tagxona va boloxonali ayvon. Gi'shi. Guvala. Yog'och. Loy suvoq. Cho'pkori.

Buxoro vohasi aholisi an'anaviy kiyim-kechaklari va bezaklari

Buxoro vohasida mato va mato tayyorlash usullari. Paxta. G'uzak. Jun. Xalaji. Bo'z. Olacha. Begasam. Baxmal. Adras. Ertaklar, xotin-qizlar, bolalar hamda marosim kiyimlari. Yozgi va qishki kiyimlar. Taqinchoqlar va ularning turlari.

Buxoro vohasi aholisining milliy taomlari va pazandachilik usullari

Nabotot (o'simlik) taomlari: apaq uni, bug'doy uni, makkajo'xori uni, tariq uni. Nonlar. Bug'doydan tayyorlanadigan taomlar. Guruchdan tayyorlanadigan taomlar. Go'shli taomlar. Sut va sutli taomlar. Shirinliklar va ularni tayyorlash usullari. Marosim taomlari va ular bilan bog'liq urf-odalari.

Buxoro vohasi aholisi o'ila va oilaviy turmush an'analari.

O'ila hamda uning shakli va mazmun jihatidan turlari. Katta o'ila. Kichik o'ila. O'ila jamoasi. Oilaviy marosimlar. Oilaviy marosimlarni o'lkazishda jamoatchilik an'anasi. Sunnat to'y. Nikoh to'yi. Voha aholisi dafn marosimlari. Dinij marosim va rasmlar-rusumlar.

Buxoro vohasi aholisining xalq tabobati va u bilan bog'liq an'analari

Vohada xalq tabobati va uning tarixi. Tabiiylik bilan bog'liq an'analar. Tabobada davo choralarini qo'llash hamda ular bilan bog'liq an'analar. Muqaddas qadimiyotlarga ixlos qilish. Voha aholisining qadimiy diniy e'tiqodlari. Animizm. Zardushitilik. Buddizm. Xalq turmushida islom dini va uning o'lim. Dinij marosim va rasmlar-rusumlar.

Xalq bayramlari va o'yinlari

Buxoro vohasi aholisining an'anaviy bayramlari. Bahorgi marosimlar. Navro'z shohnoylar (qo'sh chiqarish), qizil gul sayli, loy tutish, "susi xotin", Yozgi marosimlar. Kuzgi marosimlar. Qishgi marosimlar. Yald o'kechasi o'yini. Voha aholisining an'anaviy o'yinlari.

Xalq folklori va san'ati

Xalq qo'shiqlari, mehnat qo'shiqlari, dehqonchilik va chorvachilik bilan bog'liq qo'shiqlar. Hunarmandchilikka oid mehnat qo'shiqlari. Aytishuvlar. Termalar. Afsonalar.

Foydalanilgan asosiy darjliklar va o'quv qo'llamalar ro'yxati

1. Suxareva O.A. Istoriya sredneaziat'skogo koo'st'vstva. Samar'kand (2-y ari polovina XIX - nachalo XX v.) M.: "Nauka", 1982.
2. Suxareva O.A. K istorii gorodov Buxarko'go xanstva (istoriko-etnograficheskie ocherki). T.: Izd. AN UzSSR, 1958.
3. Mirzodov O. Drevnie obrazy mifologii v tajdikov dolima Zeravshama (etnograficheskie issledovaniya k istorii religii i aetizma). Dushanbe: «Donish», 1979.
4. Fayziev T. Buxoro feodal jamiyatida qullardan foydalanishga davr huquqlari (XIX asr). T.: "Fan", 1990.
5. Bo'zildan uchgan g'azal-uy. O'zbek xalq yig'ilari va yo'lovchilari. To'plovchi va nashrga tayyorlovchilar: O.Safarov, D.O'raeva. "Buxoro" 2004.
6. Qodirov I., Shirnova F. So'nggi sulda taqdiri. T.: "Muharrir", 2009.
7. Muhammadjonov A.R. Quy i Zarafshon vodiysining sug'orilish tarixi. (qadimgi davrdan to XX-asr boshlarigacha). T.: "Fan", 1972.
8. Shaniyazov K. Uzbeki-karluki (istoriko-etnograficheskiy ocherk). T.: "Nauka", 1964.
13. Djaxonov U. Zemledeleie tajdikov dolima Sova v kontse XIV-nachale XX v. (istoriko-etnograficheskie issledovaniya) otv. red. A.K. Pisarchik. Dushanbe: "Donish", 1989.
14. Nazarov I.Q., Allayorov I.Sh. Buxoro geografiyasi. Buxoro, 1994.
15. Maxmudov M., Bertiev B. Lug'at muxtasari lah-shahor Buxoro. Dushanbe: "Donish", 1989.
16. O'raeva D. O'zbek molam marosimi folklori. T.: "Fan", 2004.
17. Polyakov S.P. Istoricheskiy a etnografiya Sredney Azii i Kazaxstana. M.: Izd. Moskovskogo universiteta, 1980.
18. Yusuf Qurbonov., Azizai Mardon. Zirabod. (tarixiy-etnografik materiallar) Buxoro. "Durdona", 2014.
19. Azizai Mardon, Yusuf Rajabzoda Qurbonov. Zirabod to'yilari (marosim va odamlar). Buxoro. "Buxoro", 2014.
20. Buxoro hunarmandchiligi va zebu zaflari. T.: "O'zbekiston", 2017.
21. Safarov O., Akoev O., To'raev F. "Buxorcha" va "Mavritgi" taronalari. T.: "Fan", 2005.
- Shishkin V.A. Vaxshla. M.: Izd. AN SSSR, 1963.
23. Herman Yambert. Buxoro yoxud Movarounnahr tarixi. T.: "G'ulistan nomidagi Adabiyot va san'at", 1990.
24. Babojonova F. Buxoro amirligida ta'lim tizimi. (XIX asr oxiri - XX asr boshlari). T.: "ADIB", 1914.
26. Halimova D.A. Buxoro kandakortligi. Buxoro, 1996.
27. Jo'raev M., Saidova R. Buxoro afsonalari. T.: A Qodiriy nomidagi xalq me'rosi nashriyoti, 2002.
28. Buxoro shahar mahallalari, fuqarolar yig'inlari hududidagi ko'chalar, aholi punktlari va madaniy oqartuv markazlari nomlari Buxoro. "Buxoro", 2007.
29. Amir Sayyid Olimxon Buxoro xalqining hasrati tarixi. T.: "Fan", 1991.
30. Mirzo Salimbek. Kashko'li Salimiy. Tavotini muqaddaman va mutaaxxim. Buxoro, 2003.

31. Mahmamadjonov A.R. Buxoro shahri – 2500 yoshida (arxeologik lavhalar va tarix) T.: "Fan", 1998.
32. Sayyid Muhammad Nozir ibn Muazzafar. Tadqiqoti Arki Buxoro Buxoro arki haqida tadqiqot. T.: "Takkur", 2009.
33. Rakhmatova S., Qunborov H. Buxoro guzarlari tarixidan lavhalar B. "Buxoro", 1995.
34. Abu Bala Muhammad ibn Ja'far Nashaviy. Buxoro tarixi T.: "Sharq bayroqi", 1993.

"BUXORO O'LKASHUNOSLIGI" FANI DASTURINING ASOSIY NAZARIY QISMI

Buxoro o'lkashunosligining shakllanishi va rivojlanishi. Buxoro o'lkashunosligining shakllanishi va rivojlanishi. Buxoro vohasining O'zbekiston tarkibidagi tarixiy geografik o'rni va tabiiy iqlim sharoitlari.

Buxorodagi arxeologik tadqiqotlar va me'moriy yodgorliklarning o'rganilishi. Buxoro vohasining o'ziga xos paleontopologik va etnografik ma'lumotlarini o'rganishning ahamiyati. Buxoro vohasining o'ziga xos paleontopologik va etnografik ma'lumotlarini o'rganishning ahamiyati.

Buxoro o'lkashunosligini o'rganishda yozma va arxiv manbalarining tutgan o'rni. Buxoro vohasi toponimikasi o'lka tarixini o'rganishdagi muhim manba. Buxoro vohasi shaharlari urbanizatsiyasi. Buxoro muzeylarining shakllanishi va faoliyati.

Buxoro muzeylarining shakllanishi va faoliyati. Buxoroda sayyohlik va turizmning rivojlanish omillari. Yevropa tadqiqotchilari tomonidan Buxoro tarixining o'rganilishi. Buxoroning tarixiy geografik o'rni va tabiiy iqlim sharoitlari.

Arxeologik va me'moriy yodgorliklarning Buxoro o'lkashunosligidagi tutgan o'rni. Ilk o'rta asrlar davri shaharlari va me'moriy obidalar qurilish tarixi, tasviriyy san'at taraqqiyoti. Etnografik ma'lumotlarning Buxoro tarixini o'rganishdagi ahamiyati. Buxoro o'lkashunosligini o'rganishda yozma va arxiv manbalarining tutgan o'rni.

O'rta asrlar davri arab va mahalliy mualliflarning asarlari, ularda Buxoro o'lkashunosligiga oid ma'lumotlar. Buxoro Muzeylarining o'quv - tarbiyaviy ishlarda tutgan o'rni. Buxoro Muzeylarining o'quv - tarbiyaviy ishlarda tutgan o'rni. Buxoro tarixini o'rganishda toponimika fanining tutgan o'rni. Buxoroning ma'muriy hududiy tuzilishi va rel'efi. Mustaqillik davrida Buxoroda olib borilgan ishlar. Samarqand. O'rta Zarafshon shaharlari. Xorij davlatlarga sayohat qilgan Buxorolik tadqiqotlar. Buxoro vohasi shaharlari. Turizmning shakllanish bosqichlari va tarixi. Buxoro turizmi.

Buxoro vohasining o'ziga xos marosim va an'analari. Mustaqillik yillarida Buxoroda tarixiy obidalarni arash borasidagi ishlar. Buxoro kunlarining har yili keng nishonlanishi. Qatag'on qurbonlari va xotira muzeyining Buxoro davlat universitetida ochilishi. Uy muzeylari faoliyati. Buxoro vohasi shaharlari.

Xorazmning o'rta asr shaharlari. So'nggi o'rta asrlar O'rta Osiyo shaharlari. Mustaqillik davrida shaharzo'lik madaniyatini o'rganishda olib borilgan chora - tadbirlar. Buxoro tarixini o'rganishda arxeologik yodgorliklarning o'rni. Buxoroda dastlabki ilmiy jamiyatlarning tashkil etilishi. Buxoroning Amir Temur, Temuriylar va Shayboniylar davri memorchiligi. Buxoro vohasining qadimgi aholisi.

Buxoroda shaharzo'lik madaniyatining paydo bo'lishi. IX-XVII asrlarda Buxoro tarixiy geografiyasi. Buxorodagi qadimgi diniy tasavvurlar, urf - odat va irimlar. Tarixiy jarayonlarni yoritishda va Buxoro o'lkashunosligini o'rganishda arxiv hujjatlarining o'rni. Arab tarixchilari nigohida Buxoro. Buxoro viloyati joylarining toponimikasi.

Buxoro tarixini o'rganishda muzeylarning o'rni. Mustaqillik yillarida Buxoro o'lkashunosligi. O'lkanizdagi qadimgi va o'rta asrlar shaharlari. So'nggi o'rta asrlar Buxoro shaharlari. Buxoro

guzarlari tarixi. Davon sivilizatsiyasi taqdiriyotiga hissa qo'shgan Buxorolik olimlar.

FOYDALANILGAN ASOSIY DARSLIKLAR VA O'QUV QO'LLANMALAR JO'YUXATI

1. History of civilizations of Central Asia. UNESCO publishing, 1996
2. Tiller Kaie English Local History: an introduction. London, 2002.
3. Polbaev B.B. Muzeyshunoslik o'quv- qo'llanma Buxoro. "Dardona" 2016.
4. Polbaev B.B. Tarixiy o'lkashunoslik o'quv- qo'llanma Buxoro. "Dardona" 2016.
5. Istoricheskoe kraevedenie: voprosy metodologii i spetsifiky. Tver, 1992.
6. Ochilidze F.V. Tarixiy o'lkashunoslik O'quv - qo'llanma T.: Universitet" 2008
7. Pugachevskaya G.A., Rempels L.I. Vvedeniye v raznyatniki arxitekturny Uzbekistana T., 1958
8. Suxarova O.A. Kvartalnyi obshina rozhdetsya i razvivaetsya v goroде Buxara. -M., 1976
9. Suxarova O.A. Rozhdetsya i razvivaetsya goroде Buxara. Tashkent, 1962.
10. Shoniyozov K.Sh. O'zbek xalqining shakllanish jarayoni. T. Sharq, 2001
11. Nabiev A. Tarixiy o'lkashunoslik O'quv qo'llanma T.: Fan, 1996.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Karimov I.A. Ona yurtimiz baxti iqboli va buyuk kelajagi yo'lida xizmat qilish- eng oliy soadatlardir. T.: "O'zbekiston" 2015
2. Mirziyoyev Sh. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 - 2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshinchi ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risidagi Farmoni «Xalq so'z» gazetasining 2017 yil 8 fevraldagi 28 (6722) - sonida e'lon qilingan. 2017 yil 7 fevral. PF - 4947 - son qatoni.
3. Mirziyoyev Sh. "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib - intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kumoldi qoidasi bo'lishi kerak". - Ma'naviyatimizni 2016 yilda yitmoq - iqtisodiy rivojlanishning asosiy yuqunlari va 2017 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturlarning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza // Xalq so'z gazetasi. - 2017 yil 16 yanvar. № 11.
4. Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyevning saylov oldi dasturlari ularning mazmun mohiyati haqida. 2017 yil. 5 yanvar.
5. Gregory Mankiw N. Principles of Economics. 7th edition. Amazon, USA. 2016
6. Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus. Economics. 19th Edition. Mc Graw-Hill, Companies, USA, 2015
7. Saidov Sh. J. Markaziy Osiyo xalqlari tarixi (Eng qadimgi davrlardan miloddan VII - VIII asrlargacha). O'quv qo'llanma T.: TDSH, 2010
8. Xasan Ato Abubuxi. Turkiy qavmlar tarixi. -T.: «Cho'irova», 1994
9. Alimov I., Ergashev F., Butlev A. Arxivshunoslik. - T.1997.
10. Anarbaxov A.A. Bilegustroystvo srednevekovogo goroda Sredney Azii (V. nach. XIII vv.) T.1981.
11. Asanova G., Nabiyarvov M., Saidov I. O'zbekistonning iqtisodiy va ijtimoiy jug'rofiyasi. - T. 1994.
12. Jabborov I.M. O'zbek xalqi etnografiyasi. - T., 1984.
13. Nafisov T. O'zbekiston topografiyasining tashkil hujjati. T., 1988
14. Saidullayev A.S. Qadimgi O'zbekiston ilk yozma manbalarida O'quv qo'llanma T.: O'qituvchi, 1996.

Internet saydari:

1. www.history.ru
2. www.archaeology.ru
3. www.archaeology.com
4. www.zixoni.uz
5. www.buxoro.uz
6. www.academy.ru
7. www.academy.uz

**“BUXORO ME’MORIY OBIDALARI TARIXI” FANI BO‘YICHA:
FANLARIDAN YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI SINOWI
SAVOLLARI**

“BUXORO ME’MORIY OBIDALARI TARIXI” FANI BO‘YICHA:

1. Buxoro me’moriy obidalari fanining predmeti, boshqa fanlar bilan o‘zaro aloqasi.
2. Buxoro me’moriy obidalari tarixi fanining maqsadi.
3. Buxoro me’moriy obidalari tarixi fanining vazifalari.
4. Faning o‘rganilish tarixi.
5. Buxoro me’moriy obidalarini o‘rganish usullari.
6. Buxoro me’moriy obidalari haqidagi manbalar.
7. Buxoro me’moriy obidalarini o‘rganishning dastlabki bosqichi.
8. Ark qal’asi (M.S. Andreev, O.D. Chekovich), Mag’oki Attoron masjidi (V.A. Shishkin)
9. Somoniylar maqbarasi (Muso Saifjonov, Zasiykin, Bulatov)
10. Minorai Kalon (Yurenov, P.Zoxidov)
11. Varaxsha (V.A. Shishkin va Shishkina)
12. Xalifa Xudoydat majmuasi (Anke Fon Kyugel)
13. Sayfiddin Baxarziy maqbarasi va Baxorqulixon maqbarasi (N.B. Nemsova),
14. Bahouddin Naqshband tarixiy-me’moriy majmuasi (P.Zoxidov, L.Nekrasova, B.Bobojonov)ning o‘rganilishi
15. Ouyi Zarafshonning sug‘orilishi, tik arqalarning paydo bo‘lishi.
16. “Shahar radf” - shahar arif’i, Rudi zarf – oltin arifq. Hovuzlar-ohi hayot manbai. Shuxristion hovuzlari.
17. Shahar tashqarisidagi hovuzlar.
18. Sardobalar – suv jamlash inshooti. Shuxov suv minorasi.
19. Buxoro hammomlari.
20. Buxoroda suv ta’minoti tarixi muzevi
21. Poykent – savdogarlar, bahorlar va yaltiroq matolar shahri.
22. Kajfandan vodiisi. Varaxsha. Romash tepa.
22. Vardize. Qo‘rg‘ontepa. Talmurda partov tepaligi
23. Kamppi devor – Buxoro vohasining ibodat devori.
24. Buxoro shahrining devori. Buxoro dastlabki citi darvozasi
25. Buxoroning 11 darvozasi. Sihinakli minoralar. Baylar.
26. Ark qal’asining banyod bo‘lish tarixi
27. Buxoro arkining qurilishi haqida Abulqosim Firdavsiyning “Shohnomasi” va Muhammad Bahauziyning “Buxoro tarixi” asarlarida keltirilgan ma’lumotlar.
28. Ark qatag’olining turli davrlarda o‘zgarib borishi.
29. Ark ohiy – Buxoro amirlarining qishiq qatag’oli.
30. Ark qal’asidagi Subxonqulixon masjidi, Marosimxona, salomxona va sayxona (otxona) hovuzlari. Oushbegi hovlisi.
31. Buxoroda ilk masjidlarining qurilishi.
32. Yirik masjidlar. Juma masjidlar va guzar (mahalla) masjidlari.
33. Masjidlarning ijtimoiy hayotidagi o‘rni.
34. Masjidi Kalon. Namozgoh masjidi.
35. Voldai Abdalazizxon masjidi.
36. Buxoroning erosi masjidlari. Mag’oki Attoron va Mag’oki Ko’gra.
37. Bolo hovuz masjidi. Masjidi baland.
38. Xo’ja Zayniddin masjid xonaqosi.
39. Buxorodagi dastlabki madrasalar.
40. Farjatk madrasasi. Madrasalarning klassifikatsiyalashuvi.
41. Mir Arab madrasasi.
42. Ko’kaldosh madrasasi.
43. Nodir devonbegi madrasasi.
44. Ulug’bek qurdirgan madrasalar.
45. Abdalazizxon madrasasi.
46. Chor minor madrasasi.
47. Amir Olimxon madrasasi.
48. Ayollar qurdirgan madrasalar.
49. Buxoroda hozirgi kunda saqlanmagan madrasalar.
50. Buxoro – “madinat at-tijorat” – “savdogarlar shahri”
51. Savdo chogralari: Toqi Sarfoin.
52. Toqi Telpakfurshton.
53. Toqi Zargaron.
54. Usti yopiq bozorlar.
55. Abdullaxon tinni.
56. Buxoroning qadimiy bozorlari.
57. Buxoro karvonsaroylari.
58. Jo’rabek karvonsaroyi.
59. Hinda karvonsaroyi.
60. Kullia karvonsaroyi.
61. Rashid karvonsaroyi.
62. Minoralarning qurilish maqsadlari va vazifalari.
63. Minorai Kalon.
64. Vobkent minorasi.
65. Soklane minorasi.
66. Qasri Orifon minorasi.
67. Chavkushon minorasi.
68. Hazrat Imom minorasi.
69. Bolo hovuz minorasi.

Shartq alomatlari hamd merossini o‘rganish fani bo‘yicha:

1. Imom Buxoriy hadis ilmining eng muvaffiq manbalari dech tan olingan oltita ishonchli hadis muallifi.
2. Dunyoviy ilmlarning rivojlanishi.
3. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hissasi.
4. Hadis ilmining rivojida oltin davr.
5. Muso al-Xorazmiy va Bayt al-Hikma.
6. Abu Abdulloh al-Xorazmiyning "Ma'voth al-Ulum" asarida ilmlar tasnifi.
7. Ahmad al-Farg'oniyning Marv va Bog' doddadagi ilmiy faoliyati.
8. Farobiyning buyuk faylasuf bo'lib shakllanishidagi omillar.
9. Al-Termiziyning "Ash-Shamoil an-nabaviya" asari va uning ahamiyati.
10. Ahmad al-Farg'oniyning astranomiya o'ld sakliz asari va ularning ahamiyati.
11. Qaffol Shoshiy merosining ahamiyati.
12. Moturudiy sun'iy e'tiqodi solfigi uchun olib brogan kurashi.
13. 1998-yil O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni bilan al-Farg'oniyning 1200 yilligini nishonlanishi.
14. Ahmad al-Marvaziyning Bog' dod ilmiy maktabida tugan o'limi.
15. Ahmad al-Marvaziyning "Zij" I va uning ahamiyati.
16. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fiqshunos alloma.
17. Qaffol Shoshiy dunyog'arashining shakllanishi.
18. Ahmad al-Marvaziy asarlarining fan tarixida tugan o'limi.
19. Hadis ilmining rivojida oltin davr.
20. Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavalud sanasining nishonlanishi.
21. Imom Buxoriy hadis ilmining sultoni.
22. Bertuniy asarlarining ahamiyati.
23. Abu Mu'in an-Nasafiy Kalom ilmini rivojlantirgan alloma.
24. Imom al-Buxoriyning va uning dunyo madaniyatida tugan o'limi.
25. Al-Termiziyning hadissunos alloma bo'lib yetishishi.
26. Ahmad al-Marvaziyning Bog' dod ilmiy maktabida tugan o'limi.
27. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hissasi.
28. Al-Termiziyning al-Jome' asari va uning ahamiyati.
29. Abu Abdulloh al-Xorazmiyning "Ma'voth al-Ulum" asarida ilmlar tasnifi.
30. Al-Termiziyning "Ash-Shamoil an-nabaviya" asari va uning ahamiyati.
31. Qaffol Shoshiyning fiqhiy bilimlarini o'rganish.
32. Dunyoviy ilmlarning rivojlanishi.
33. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fiqshunos ahamiyati.
34. Qaffol Shoshiy dunyo qarashining shakllanishi.
35. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hissasi.
36. Qaffol Shoshiy merosining ahamiyati.
37. Moturudiy sun'iy e'tiqodi solfigi uchun olib brogan kurashi.
38. Fanda Farobiyshunoslik.
39. Moturudiyning dastlabki bilimlarini o'rganish.
40. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hissasi.
41. Moturudiyning ustoz va shogirdlari.
42. Farobiyning buyuk faylasuf bo'lib shakllanishidagi omillar.
43. Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi.
44. Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavalud sanasining nishonlanishi.
45. Hadis ilmining rivojlanish sabablari.
46. Farobiy ijodidagi Bog' dod va Damashq davri.
47. Farobiyning tabiiy falsafiy qarashlari.
48. Abu Ali Ibn Sino asarlarining ahamiyati.
49. Nasafiy ilmiy merosining ahamiyati.
50. Bertuniy Xorazm Ma'mun akademiyasining raisi.
51. Fanda Farobiyshunoslikning rivojlanishi.
52. Abu Mu'in an-Nasafiy Kalom ilmini rivojlantirgan alloma.
53. Nasafiy Moturudiy ta'limoti davomchisi.
54. Al-Termiziyning hadissunos alloma bo'lib yetishishi.
55. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hissasi.
56. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hissasi.
57. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fiqshunos ahamiyati.
58. Adu Mu'in an-Nasafiy ilmiy merosining ahamiyati.
59. Marg'inoniyning 910 yillik tavalud sanasining nishonlanishi.
60. Farobiy ijodidagi Bog' dod va Damashq davri.
61. Abu Mansur al-Moturudiy buyuk kalom imomi.
62. Mahmud az-Zamaxshariy asarlari va ularning ahamiyati.
63. Farobiy hayoti va ilmiy merosi.
64. Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi.
65. Mustaqillik davrida tavalud yoshi nishonlangan allomalar.
66. Ahmad al-Farg'oniyning astranomiya o'ld sakliz asari va ularning ahamiyati.
67. "Kitob al-Qonun fit-tibb" asari tibbiy o'ldan yagona qo'llanma.
68. Bertuniy va Abu Ali Ibn Sino ilmiy hamkorligi.
69. "Javomi al-Kalim" asarining xususiyati. (Kaffol ash-Shoshiy)
70. Kalom ilmining rivojlanish davrlari.
71. Abu Mu'in an-Nasafiyning ustoz va shogirdlari.
72. Bertuniy asarlarining ahamiyati.
73. Burxoniddin Marg'inoniy va uning "al-Hidoy'a" asari.
74. An-Nasafiyning "Bah'r al-Kalim" asari va uning ahamiyati.
75. Xorazmiy Bayt al-Hikmadagi faoliyati.
76. Farobiyning tabiiy ilmiy fanlar haqidagi qarashlari.
77. Xorazmiyning alg'ebratik risolasi.
78. Xorazmiyning geografik asari.
79. Xorazmiyning geografik asari.
80. "Ma'voth al-Ulum" asari va uning ahamiyati (Abu Abdulloh al-Xorazmiy).
81. Ahmad al-Farg'oniy va "Bayt al-Hikma".
82. Farobiyning tabiiy ilmiy fanlar haqidagi qarashlari.
83. Fanda Bertuniyshunoslik.
84. Abu Bakr al-Kaffol ash-Shoshiy islom olamidagi mavqeyi.
85. "Kitob al-Qonun fit-tibb" asari tibbiy o'ldan yagona qo'llanma.
86. Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi.
87. O'ra Osiyolik buyuk muhaddislar.
88. Xorazmiy Bayt al-Hikmadagi faoliyati.
89. Farobiyning tabiiy ilmiy fanlar haqidagi qarashlari.
90. Imom al-Termiziy va uning ilmiy merosi.
91. Ahmad al-Farg'oniy va "Bayt al-Hikma".
92. Ahmad al-Farg'oniy va "Bayt al-Hikma".
93. Ahmad al-Farg'oniy va "Bayt al-Hikma".

94. Beryuniyning dunyo faniga qo'shgan hissasi
95. "Ash-Shamoli an-nabhiya" ning tuzilishi va tarkibi. (Imom al-Termiziy)
96. "Javomi al-Kalim" asarining xususiyati. (Kafol ash-Shoshiy)
97. Moturdiy va ta'limotining taraqqiy etishi.
98. Nasafiy Moturdiy ta'limot davomchisi.
99. Al-Termiziyning hadisshunos olimi bo'lib yechilishi.
100. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hissasi.
101. Ahmad al-Marvaziyning Bog' do'd ilmiy maktabida tugan o'g'ini.
102. Burxoniddin al-Marg' inomiy O'ra Osiyodagi buyuk fihriy shunos olimiyati.

Buxoro etnografiyasi fani bo'yicha

1. Buxoro etnografiyasi fanining maqsad va vazifalari.
2. Buxoro etnografiyasi fanining predmeti, boshqa fanlar bilan o'zaro aloqasi.
3. Fanining o'rganilish tarixi
4. Etnografik manbalar.
5. Etnografik tadqiqot usullari.
6. Etnografik manbalar
7. Voha aholisining shakllanish tarixi. Ilti ay'od-ajdodlar.
8. Voha hududida yashovchi aholining turkiylashuvi jarayonlari.
9. Vohadagi mavjud etnik guruhlari va ularning joylashuvi.
10. Buxoro vohasi aholisining antropologik va lingvistik xususiyatlari.
11. Buxoro vohasi aholisining tabiiy-geografik joylashuvi va an'anaviy xo'jalik turlari.
12. Voha aholisining ziroatchilik xo'jaligi va an'anaviy agrotexnika.
13. Dehqonchilik tizimi. Qishloq xo'jaligida ekinlarning asosiy turlari: oq ekinlarning asosiy turlari: oq ekinlar, ko'k ekinlar.
14. An'anaviy chorvachilik xo'jaligi.
15. Chorva mollarini boqish va parvarish qilish.
16. Xunamandchiligi va uy-rov'zgor kashlari.
17. Qishloq va shaharlarda uy-kashkorligi va hunamandchiligi.
18. Xom-ashyo va uni qayta ishlash.
19. Uy kashkorligi va hunamandchilikka oid urf-odat va marosimlar
20. Turar joylarning shakllanishi.
21. Mavsumiy turar joylar.
22. Doiniy turar joylar.
23. Hovli dartin, havi berun. Daxliz. Dolon. Tagxona va boloxonali ayvon. G'isht. Guvala. Yog'och. Loy suvoq. Cho'pkori.
24. Buxoro vohasida mato va mato tayyorlash usullari. Paxta. G'uzak. Jun. Xalaji. Bo'z. Olacha. Begasam. Baxmal. Adras. Erkaklar, xotin-qizlar, bolalar hamda marosim kiyimlari.
25. Yozgi va qishki kiyimlar.
26. Taqinchoqlar va ularning turlari.
27. Nabotot (o'simlik) taomlari: arpa uni, bug'doy uni, makkajo'xori uni, tariq uni.
28. Nonlar. Bug'doydan tayyorlanadigan taomlar.
29. Gurtuchdan tayyorlanadigan taomlar.
30. Go'shli taomlar.
31. Sut va suti taomlar. Shirinliklar va ularni tayyorlash usullari.

32. Marosim taomlari va ular bilan bog'liq urf-odatlar
33. Oila hamda uning shakli va mazmun jihatidan turlari.
34. Katta oila. Kichik oila. Oila jamoasi. Oilaviy marosimlar.
35. Oilaviy marosimlarni o'zlashtirishda jamoatchilik an'anasi.
36. Sunnat to'y. Nikoh to'y.
37. Voha aholisi dafn marosimlari. Dinij marosim va rasmlar.
38. Vohada xalq tabobati va uning tarixi.
39. Tabiiylik bilan bog'liq an'analar.
40. Tabobatda davvo choralarini qo'llash hamda ular bilan bog'liq an'analar.
41. Muqaddas qadimgilarga iltimos qilish.
42. Voha aholisining qadimiy diniy e'tiqodlari.
43. Animizm.
44. Zardushthylik.
45. Buddizm.
46. Xalq turmushida islom dini va uning o'g'ini. Dinij marosim va rasmlar.
47. Buxoro vohasi aholisining an'anaviy bayramlari.
48. Bahorgi marosimlar: Navro'z, sholmo'ylar (qo'sh chiqarish), qizil gul sayli, loy turtish, "sasi xotin".
49. Yozgi marosimlar.
50. Kuzgi marosimlar. Qishgi marosimlar. Yaldo kechasi o'yini.
51. Voha aholisining an'anaviy o'yinlari.
52. Xalq qo'shiqlari: mehnat qo'shiqlari, dehqonchilik va chorvachilik bilan bog'liq qo'shiqlar.
53. Hunamandchilikka oid mehnat qo'shiqlari.
54. Ayitshuvlar. Temalar. Afsonalar.

Buxoro o'lkashunosligi fani bo'yicha

1. Buxoro o'lkashunosligining shakllanishi va rivojlanishi.
2. Buxoro o'lkashunosligining shakllanishi va rivojlanishi.
3. Buxoro vohasining O'zbekiston tarkibidagi tabiiy geografik o'g'ini va tabiiy iqlim sharoitlari.
4. Buxorodagi arxeologik tadqiqotlar va me'moriy yodgorliklarning o'rganilishi.
5. Buxoro vohasining o'ziga xos paleontologik va etnografik ma'lumotlarini o'rganishning ahamiyati.
6. Buxoro vohasining o'ziga xos paleontologik va etnografik ma'lumotlarini o'rganishning ahamiyati.
7. Buxoro o'lkashunosligini o'rganishda yozma va arxiv manbalarining tugan o'g'ini.
8. Buxoro vohasi toponomikasi o'lkasi tarixini o'rganishdagi muhim manba.
9. Buxoro vohasi shaharlari urbanizatsiyasi.
10. Buxoro muzeylarining shakllanishi va faoliyati.
11. Buxoro muzeylarining shakllanishi va faoliyati.
12. Buxoroda suyyohlik va turizmning rivojlanish omillari.
13. Yevropa tadqiqotchilari tomonidan Buxoro tarixining o'rganilishi.
14. Buxoroning tabiiy geografik o'g'ini va tabiiy iqlim sharoitlari.
15. Arxeologik va me'moriy yodgorliklarning Buxoro o'lkashunosligidagi tugan o'g'ini.
16. Ilti o'ra asrlar davri shaharlari va me'moriy obidalar qurilish tarixi, tasviri, san'at taraqqiyoti.

17. Etnografik ma'lumotlarning Buxoro tarixini o'rganishdagi ahamiyati.
18. Buxoro o'lkashunosligini o'rganishda yozma va arxiv manbalarning tug'dan o'tmi.
19. O'tra asrlar davri arab va mahalliy madhiylarning asarlari, ularda Buxoro o'lkashunosligiga oid ma'lumotlar.
20. Buxoro Muzeylarining o'quv - tarbiyaviy ishlarda tug'dan o'tmi.
21. Buxoro Muzeylarining o'quv - tarbiyaviy ishlarda tug'dan o'tmi.
22. Buxoro tarixini o'rganishda toponimika fanining tug'dan o'tmi.
23. Buxoroning mamuriy hududiy tuzilishi va rei'efi.
24. Mustaqillik davrida Buxoroda olib borilgan ishlar.
25. Samarqand O'tra Zarafshon shaharlari.
26. Xorij davlatlarga sayohat qilgan.
27. Buxorolik tadqiqotlar Buxoro vohasi shaharlari.
28. Turizmning shakllanish bosqichlari va tarixi.
29. Buxoro turizmi.
30. Buxoro vohasining o'ziga xos marosim va an'analari.
31. Mustaqillik yillarida Buxoroda tarixiy obidalarni aqarash bo'g'asidagi ishlar.
32. Buxoro kunlarining har yili keng nishonlanishi.
33. Qatag'on qutublari va xotira muzeyining Buxoro davlat universitetida ochilishi. 34. Uy muzeylari faoliyati.
35. Buxoro vohasi shaharlari.
36. Xorazmning o'tra asr shaharlari.
37. So'nggi o'tra asrlar O'tra Osiyo shaharlari.
38. Mustaqillik davrida shaharzo'lik madaniyatini o'rganishda olib borilgan chora - tadbirlar.
39. Buxoro tarixini o'rganishda arxeologik yodgorliklarning o'tmi.
40. Buxoroda dastlabki ilmiy jamiyatlarning tashkili etilishi.
41. Buxoroning Amir Temur, Temuriylar va Shayboniylar davri memorigligi.
42. Buxoro vohasining qadimgi aholisi.
43. Buxoroda shaharsozlik madaniyatining paydo bo'lishi.
44. IX-XVII asrlarda Buxoro tarixiy geografiyasi.
45. Buxorodagi qadimgi diniy tasavvurlar, urf - odat va trimlar.
46. Tarixiy jarayonlarni yoritishda va Buxoro o'lkashunosligini o'rganishda arxiv hujjatlarining o'tmi.
47. Arab tarixchilari nigo'ida Buxoro.
48. Buxoro viloyati joylarining toponimikasi.
49. Buxoro tarixini o'rganishda muzeylarning o'tmi.
50. Mustaqillik yillarida Buxoro o'lkashunosligi.
51. O'lkamizdagi qadimgi va o'tra asrlar shaharlari.
52. So'nggi o'tra asrlar Buxoro shaharlari.
53. Buxoro guzarlari tarixi.
54. Jahon sivilizatsiyasi tarag'iyotida Buxoro o'lkashunosligi.

Arxeologiya va Buxoro

F. U. Temirov